מגילת תענית — אדר

בתמניא ובתשעה באדר יום תרועת מיטרא.

ואם התריעו בראשון למה התריעו בשני. אלא ראשון משנה זו ושני משנה אחרת ולא כל הכתוב במגלה הזאת ראשון הוא ראשון שני הוא שני שלישי הוא שלישי אלא תפס להם חדש ראשון וכל שיש בו.

בתרין עשר ביה יום טוריינוס

שתפשו את לוליינוס ואת פוס אחיו בלודקיא אמר אם מעמו של חנניה מישאל ועזריה אתם יבא אלהיכם ויציל אתכם מידי כדרך שהציל לחמו"ע מיד נ"נ אמרו לו חמו"ע צדיקים כשרים היו ונ"נ מלך הגון היה וראוי לעשות נס על ידו. אבל אתה מלך רשע אתה ואין ראוי לעשות נס על ידך ואנו חייבים מיתה ואם אין אתה הורגנו הרבה הורגים יש למקום הרבה דובים הרבה אריות הרבה נחשים הרבה עקרבים שיפגעו בנו ואם אתה הורגנו עתיד הקב"ה לתבוע דמנו מידך אמרו לא נסע משם עד שבאת עליו דיופלה של רומי ופצעו את מוחו בגיזרין ובבקעות.

בתליסר ביה יום נקנור

אמרו נקנור א' מאפרכים של מלכי יונים היה עובר לאלכסנדריא. בכל יום ויום היה מניף ידו כנגד ירושלים וכנגד בית המקדש ומחרף ומגדף ומנאץ ואומר מתי יפלו בידי ואהרוס את המגדל הזה וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום נכנסו לחילות שלו והיו הורגין עד שהגיעו לקרוכין שלו וחתכו את ראשו וקצצו בהונות ידיו ורגליו ותלאוהו נגד ירושלים וכתוב מלמטן הפה שדבר בגאוה וידים שהיו מניפות נגד יהודה וירושלים ועל ב"ה נקמה זו תעשה בהם ובאותו היום שעשו לו כך עשאוהו י"ט.

בארבעה עשר ביה ובחמשה עשר ימי פוריא אינון דְלָא לְמִסְפַּד:

ימים שנעשו בהם נסים לישראל ע"י מרדכי ואסתר ועשאום י"ט א"ר יהושע בן קרחה מיום שמת משה לא עמד נביא וחידש מצוה לישראל חוץ ממצות פורים אלא שגאולת מצרים נוהגת ז' ימים וגאולת מרדכי ואסתר אינה נוהגת אלא יום א' ד"א ומה גאולת מצרי' שלא נגזרה גזירה אלא על הזכרים גאול' מרדכי ואסת' שנגזרה גזירה על הזכרים ועל הנקיבות מנער ועד זקן טף ונשים ביום א' עאכו"כ שאנו חייבים לעשות אותם י"ט בכל שנה ושנה:

בשיתא עשר ביה שריו למבנא שור ירושלים דְלָא לְמִסְפַּד:

מפני שסתרוהו אויבים וכשהתחילו לבנותו אותו היום עשאוהו י"ט ששמחה היא לפני המקום שירושלים נבנית שנאמר כה אמר ה' שבתי אל ציון ושכנתי בתוך ירושלי' ונקרא ירושלים עיר האמת הר ה' צבאות הר הקודש. ואומר שבתי לירושלים ברחמים ביתי יבנה בה נאם ה' וגו'. ואו' הוא יבנה עירי וגלותי ישלח לא במחיר ולא בשחד אמר ה' צבאות.

בשבעה עשר ביה קמו עממיא על פליטת ספריא במדינת בליקי' ובית זבדאי והוו פורקין לבית ישראל

שכשירד ינאי המלך להרוג את חכמים ברחו מלפניו והלכו להם לסוריא ושרו במדינת קוסליקום ונכנסו האויבים עליהם שבאותו מקום וצרו עליהם להרגם והזיעו בהם זיע גדולה והכו בהם מכה רבה והשאירו בהם פליטה והלכו להם לבית זבדאי וישבו שם עד שחשכה וברחו משם ר' יהודה או' סוס קשור היה להם וכל מי שהוא רואה אותו כמדומה שאין שם יהודי וישבו להם עד שחשכה וברחו להם ובאותו היום שברחו משם עשאוהו י"ט. ר' חידקא אומר יום שבקשו אויבי' להרוג חכמי ישראל עלה הים והשחית שליש בישוב.

בעשרים ביה צמאו עמא למטרא ונחת להון

מפני שהיה רעבון ובצורת בארץ ישראל ג' שנים זו אחר זו והתפללו ולא ירדו גשמים וכיון שראו שיצא רוב אדר ולא ירדו גשמים הלכו להם אצל חוני המעגל אמרו לו התפלל שירדו גשמים אמר להם צאו והכניסו תנורי פסחים בשביל שלא ימקו התפלל ולא ירדו גשמים עג עוגה ועמד בתוכה כדרך שעשה חבקוק הנביא שנא' על משמרתי אעמודה ואתיצבה על מצור ואצפה לראות מה ידבר בי ומה אשיב על תוכחתי אמר רבש"ע בניך שמו פניהם עלי שאני כבן בית לפניך נשבע אני בשמך הגדול שאיני זז מכאן עד שתרחם על בניך התחילו הגשמים יורדין טיפין טיפין אמר לו רבש"ע ראינוך לא נמות כסבורים אנו לומר אין הגשמים הללו באין אלא להתי' שבועתך. אמר להם בני אל תמותו. אמר רבש"ע לא כך שאלתי אלא גשמי בורות שיחין ומערות התחילו הגשמים יורדין כמלא פי חבית ושערו חכמים טיפה א' לוג אמרו לו ראינוך לא נמות כסבורין אנו לומר אין הגשמים הללו באים אלא להחריב את העולם כולו אמר להם בני אל תמותו. אמר רבש"ע לא כך שאלתי אלא גשמי רצון וברכה ונדבה ירדו כתקנן עד שעלו ישראל מירושלים להר הבית מפני רוב הגשמים אמרו לו כשם שהתפללת עליהם שירדו כך התפלל עליהם שלא ירדו וילכו להם. אמר להם אין מתפללים על רוב הטובה אלא לכו והביאו לי פר הודיות הלכו והביאו לו פר הודיות. סמך שתי ידיו עליו והתפלל ואמר רבש"ע ראה עמך ישראל ונחלתך אשר הוצאת בכחך הגדול ובזרועך הנטויה שאין יכולין לעמוד לא ברוב כעסך ולא ברוב טובך כעסת עליה' אין יכולין לעמוד השפע' עליהם טובך אין יכולין לעמוד יהי רצון מלפניך שיהא

ריוח מיד נשבה הרוח ונתפזרו העבים וזרחה החמה ונתנגבה הארץ ויצאו הכל לשדה וראו את המדבר שהוא מלא כמהין ופטריות. שלח לו שמעון ב"ש אלמלא חוני המעגל אתה גוזרני עליך נידוי שאלו היו שנים כשני אליהו לא נמצא שם שמים מתחלל על ידך אבל מה אעשה שאתה מתחטא לפני המקום כבן שהוא מתחטא על אביו ועושה לו רצונו. אמר ליה הביא לי חמין והביא לו. הביא לי צונן והביא לו. תן לי אגוזים ונתן לו. תן לי רמונים ונתן לו. תן לי אפרסקין ונתן לו. עליך הכתוב אומר ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך. ואותו היום עשאוהו יום טוב לפי שאין הגשמים יורדין אלא בזכותן של ישראל שנאמר יפתח ה' לך את אוצרו הטוב. לך בזכותך ובך הדבר תלוי. ואומר ונברכו בך כל משפחות האדמה ובזרעך. בך בזכותך הגשמים יורדי' והטללי' יורדין בזכותך. ואומר ונתתי גשמיכם בעתם. ומעשה שנתענו בימי שמואל הקטן וירדו להם גשמים קודם הנץ החמה כסבורים העם לומר שבח הוא להם. [אמר להם אמשול לכם משל למה הדבר דומה לעבד שמבקש פרס מרבו אמר להם תנו לו ואל אשמע קולו. שוב שמואל הקטן גזר תעניתא וירדו להם גשמים לאחר שקיעת החמה כסבורים העם לומר שבחו של צבור הוא]. אמר להם הרי אתם דומים למלך שכעס על בנו אמר לאפוטרופוס שלו אל תתן פרנסתו עד שיבכה ויתחנן לפני:

בעשרים ותמניא ביה אתת בשורתא טבתא ליהודאי דלא יעידון מפתגמי אורייתא די לא למספד.

מפני שגזרו מלכי יון על ישראל שלא יעסקו בתורה ושלא ימלו את בניהם ושלא ישמרו את השבת ושיעבדו ע"ז וברית כרותה לישראל שלא ימוש ספר תורה מתוכם שנאמר כי לא תשכח מפי זרעו. ואומר אם ימושו החקים האלה מלפני ואני זאת בריתי אותם וגו'. מה עשה יהודה בן שמוע וחביריו עמדו והלכו אצל מטרוניתא אחת שכל גדולי רומי מצויין אצלה ונטלו עצה ממנה. אמרה להם באו והפגינו בלילה עמדו והפגינו בלילה אי שמים לא אחיכם אנחנו לא בני אב אחד אנחנו לא בני אם אחת אנחנו מה נשתנינו מכל אומה ולשון שאתם גוזרים עלינו גזירות קשות. ולא זזו משם עד שהתירו להם שלשה מצות להמול את בניהם ולעסוק בתורה ולשמור את יום השבת ושלא יעבדו ע"ז אותו היום שהתירו להם ג' מצות הללו עשאוהו י"ט:

לכן כל אינש דאיתי עלוהי מן קדמת דנא יאסר בצלו

כיצד יחיד שקיבל עליו תענית להיות מתענה בשני ובחמישי הרי זה מתענה ומשלים פגעו בו י"ט אלו הכתובים במגלת תענית הרי מספיד זה הכלל כל שנדרו קודם גזרתנו תדחה גזרתנו מפני נדרו ואם גזרתנו קודם גדרו ידחה נדרו מפני גזרתנו. ואין בין אדר ראשון לאדר הב' אלא קריאת מגלה ושלוח מתנות לאביונים. רשבג"א כל המצות שנוהגות באדר ראשון אינן נוהגות באדר שני חוץ מן ההספד ותענית שנוהגין זה כזה. וכותבין בשטר אדר א' (אלא) [ולא] שכותבין תניין. ר' יוסי או' אין כותבין אלא תניין ר"י או' אדר שני נכתב. ומי כתב מגלת תענית סיעתו של ר"א ב"ח בן חזקיה בן גרון כתבו מג"ת. ולמה כתבוה מפני שאין למודים בצרות ואין הצרות מצויות לבא עליהם אם היו כל הימים דיו וכל האגמים קולמוסים וכל בני אדם לבלרין אינם מספיקים לכתוב הצרות הבאות עליהם בכל שנה ושנה. ד"א אין שוטה נפגע ולא בשר המת מרגי' באיזמל:

מאמר האחרון

ואלו הימים שמתענין בהם מן התורה וכל המתענה בהם לא יאכל ולא ישתה עד הערב. באחד בניסן מתו בניו של אהרן. בי' בו מתה מרים הנביאה ונסתם הבאר. בכ"ו בו מת יהושע בן נון. בי' באייר מת עלי הכהן ושני בניו ונשבה ארון הברית. בכ"ט בו מת שמואל הנביא וספדו לו כל ישראל. בכ"ג בסיון בטלו הביכורים מלעלות לירושלים בימי ירבעם בן נבט. בכ"ה בו נהרג רשב"ג ור' ישמעאל בן אלישע ור' חנינא סגן הכהנים. בכ"ז בו נשרף ר' חנינא בן תרדיון וספר תורה עמו. בי"ז בתמוז נשתברו הלוחות ובטל התמיד ושרף אפוסטמוס את התורה והועמד צלם בהיכל. באחד באב מת אהרן כהן גדול. בט"ב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ וחרב הבהמ"ק בראשונה ובשניה ונלכדה ביתר ונחרשה העיר. בי"ח בו כבה נר מערבי בימי אחז. בז' באלול מתו מוציאי דבת הארץ רעה במגפה. בג' בתשרי נהרג גדליה בן אחיקם בן שפן והיהודים אשר היו עמו במצפה. בחמשה בו מתו עשרים אנשים מישראל ונחבש ר' עקיבא בן יוסף בבית האסורין ומת: בשבעה בו נגזר על אבותינו חרב ורעב. בעשרה בו נתכפר מעשה העגל. בששה במרחשון עורו את עיני צדקיהו מלך יהודה ושחטו בניו לעיניו. בז' בכסליו שרף יהויקים את המגילה שכתב ברוך בן נריה מפי ירמיה. בח' בטבת נכתבה התורה יונית בימי תלמי המלך והחושך בא לעולם שלשת ימים. בט' בו לא כתבו רבותינו על מה. בי' בו סמך מלך בבל את ידו על ירושלים להחריבה. בח' בשבט מתו הצדיקים שהיו בימי יהושע בן נון. בכ"ג בו נתקבצו כל ישראל על שבט בנימין ועל פלגש בגבעה ועל צלם מיכה. בז' באדר מת משה רבינו. בט' בו גזרו תענית שנחלקו ב"ש וב"ה. אלו ימי תענית שקבלו עליהם ישראל מן התורה. ועוד גזרו רבותינו שיהו מתענים בב' וה' מפני שלשה דברים על חרבן הבית ועל תורה שנשרפה ועל חרפת השם ולעתיד לבא עתיד הקב"ה להפכה לששון ולשמחה שנאמר והפכתי אבלם לששון ונחמתים ושמחתים מיגונם. אר"א א"ר חנינא ת"ח מרבים שלום בעולם שנאמר וכל בניך למודי ה' ורב שלום בניך. יהי שלום בחילך שלוה בארמנותיך למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך למען בית ה' אלהינו אבקשה טוב לך וראה בנים לבניך שלום על ישראל. שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול. ה' עוז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום:

סליק מסכת מגילת תענית: